

Volledige werkgelegenheid en arbeidsduurvermindering

De 35 uren week ook in België?

Op zaterdag 15 november organiseerde de "Werkgroep Staten-Generaal van de Arbeid" met medewerking van o.m. het comité van de "Europese Marsen voor Werk", het Masereelfonds en IMAVO, een discussie-namiddag omtrent arbeidsduurvermindering. Begin oktober hadden zowel de Franse als de Italiaanse regering, weliswaar onder grondig andere omstandigheden, beslist om over enkele jaren langs wettelijke weg een algemene arbeidsduurvermindering tot 35 uur per week door te voeren.

In onderstaande schriftelijke neerslag concentreerden we ons dan ook vooral op de gevolgen van deze beslissingen en de wenselijkheid om de "35 uur" in de Europese Unie te veralgemenen. Door het debat klonk ook de spanning tussen enerzijds het doorvoeren van deze maatregel via legaal-politieke weg en de noodzaak om de uitvoering ervan (onder goede voorwaarden) ook waar te maken via collectieve akkoorden op het terrein, in de ondernemingen en in de sectoren. De panelleden waren Alfonso Gianni (Rifundazione Comunista, Italië), Vladimir Niuddu (CFDT-Lille, Frankrijk) en Karel Gacoms (ABVV Metaal). BRTN-journalist Jan Huys leidde het gesprek. Vladimir Niuddu en Alfonso Gianni schetsen eerst de inhoud van de beslissingen in resp. Frankrijk en Italië.

Vladimir Niuddu: — De regering Jospin besliste op 10 oktober om vóór eind een wetsontwerp in te dienen bij het parlement waarin de wettelijke arbeidsduur op 1 januari 2000 nog 35 uur zal bedragen. De wet zal van toepassing zijn op ondernemingen met meer dan 10 werknemers; kleinere bedrijven krijgen een overgangperiode van twee jaar. Ondernemingen die voordien minstens 10 procent arbeidsduurvermindering en

6 procent nieuwe aanwervingen realiseren, krijgen ook tegemoetkomingen; ook deze zullen in het wetsontwerp worden uitgewerkt. In het tweede semester van 1999 wordt een balans opgemaakt van de economische situatie en van de onderhandelingen in de ondernemingen, waarna een nieuw wetsontwerp de concrete modaliteiten en begeleidingsmaatregelen van de veralgemeende wettelijke

arbeidsduurvermindering zal omschrijven (regelingen inzake overwerk, organisatie van de arbeidstijd, toepassingsregels voor de KMO's...). De wet heeft scherpe reacties uitgelokt bij het patronaat en eerste minister Jospin zelf heeft gesteld dat de arbeidsduurvermindering zal steunen op een "beheersing van de loonkost".

Alfonso Gianni: — In Italië werd door de regering beloofd dat men door middel van een wet de 35 uren week in 2001 zou invoeren voor alle industriële sectoren. De wettelijke arbeidsduur wordt tot nu bepaald op 48 uur per week, door een wet uit 1923, uit de periode van het fascisme dus. Verscheidene decennia werkte men dus in Italië met een wettelijke arbeidsduur van 48 uur en een contractuele arbeidsduur van 40 uur per week. Enkele maanden geleden heeft de centrum-linkse regering Prodi de wettelijke arbeidsduur teruggebracht op 40 uur per week. Deze wet was niet gebaseerd op een akkoord met de vakbonden, maar werd langs parlementaire weg ingevoerd. Over de wet was er wel overleg tussen vakbonden en patronale organisaties — dat overleg werd beëindigd op 12 november 1997. Het was moeilijk om tot een akkoord over de 40 uren arbeidsduur per week te komen, er was immers die 70 jaar traditie. Het is dus belangrijk om nu, al is het één jaar later dan in Frankrijk, tot de 35 uren week komen. Nu is deze ingeschreven in enkele regels van een protocol tussen de regering en de Rifundazione Comunista, een akkoord waardoor de recente regeringscrisis in Italië werd opgelost.

Hoe staan het patronaat en de vakbonden nu tegenover dat akkoord? Wat betekent het inhoudelijk? Wat zijn de problemen? De Italiaanse industrie is ten zeerste gekant tegen deze arbeidsduurvermindering, zeker als ze wordt opgelegd bij wet, als dat het geval is bij contract. De voorzitter van een patronale organisatie beweerde dat een daling van de arbeidsduur onder de 40 uur slechts mogelijk zou zijn tegen 2030, indien de productiviteitsverhoging dat toeliet. In een eerste reactie dreigde de Italiaanse industrie bestond met de annulering van alle nationale CAO's. In een poging om de toepassing van de wet uit te stellen en de inhoud ervan uit te hollen, nam ze daarna een soepeler houding in.

De vakbonden verschillen onderling — vooral de vakbond van katholieke origine en de communistisch-socialistische vakbond — in hun houding tegenover de wet. De katholieke vakbond is tegen het akkoord tussen de regering en de Rifundazione Comunista: volgens deze moet een akkoord over de arbeidsduur contractueel zijn. Ze willen geen algemene maar wel een individuele arbeidsduurvermindering. Het is een kwestie van flexibiliteit. De communistisch-socialistische vakbond stond eerst weigerachtig tegenover een akkoord tussen de regering en een partij, maar nu zijn ze bereid om te discussiëren over de inhoud en de toepassing van de wet. In het algemeen kan men zeggen dat de positie van de vakbonden varieert tussen degenen die helemaal tegen zijn en anderen die erover niet helemaal tevreden zijn. Het akkoord tussen de regering en Rifundazione heeft de logica van het overleg tussen regering, patronaat en vakbonden doorbroken, en zo de crisis ervan ingeleid. Het protocol voorziet in het volgende: de Italiaanse regering verbindt er zich toe voor 1 januari 1998 een wetsontwerp aan het parlement voor te leggen om het overleg tussen de sociale partners te vergemakkelijken over de arbeidsduurvermindering tegen 2001. De einddatum staat vast: 1 januari 2001. Wat er gebeurt tussen 1998 en 2001 hangt af van het overleg tussen de sociale partners. Als de volgende nationale CAO van de metaal- of de chemiesector wil vooruitlopen op de geplande arbeidsduurvermindering, waarbij men gebruik maakt van de fiscale faciliteiten die ervoor door de regering zijn voorgesteld, dan is dat mogelijk. In Italië bestaan er ook beperkingen op de toekomstige wet: ze is niet toepasbaar op bedrijven met minder dan 15 werknemers, overeenkomstig de wetgeving omtrent de syndicale rechten. Al de rest moet nog omschreven worden in de wet, zoals op welke fiscale faciliteiten de bedrijven een beroep kunnen doen, de vergoeding voor overuren, de verhouding tussen deeltijdse arbeid en de arbeidsduurvermindering... Er blijft nog heel wat weg af te leggen. Het belangrijkste probleem is het breken van de patronale vijandigheid en de ontevredenheid van de syndicale beweging door een grote mobilisering voor

arbeidsduurvermindering zowel op Italiaans als Europees vlak.

In februari 1998 organiseren we een internationale bijeenkomst in Milaan om op Europees niveau te overleggen hoe we een beweging kunnen opstarten voor arbeidsduurvermindering. De campagne moet tenminste drie jaar duren, want in Frankrijk moet de 35 uren ingevoerd zijn in het jaar 2000, en in Italië in 2001. Ik hoop dat ook België zal volgen.

De vraag naar een vermindering van de arbeidsduur is voor ons historisch fundamenteel. Van bij haar oprichting staat deze eis in het programma van Rifundazione Comunista, en hij is met grote beslistheid naar voren geschoven. Om dit resultaat te bereiken was er een crisis van de centrum-linkse regering nodig. Zonder die crisis was er nooit een zo sterke regeringsverklaring afgedwongen en enkel vage, inconsistente beloftes. De gebeurtenissen in Frankrijk waren zeker in ons voordeel: op 9 oktober beweerde Prodi in het parlement dat het onmogelijk was om de arbeidsduur bij wet te verminderen, op 10 oktober stelde Jospin dat hij dat in Frankrijk ging doen, op 12 oktober bereikte de Italiaanse regering een akkoord met Rifundazione Comunista de arbeidsduur bij wet te verminderen. Dat toont aan dat een Europese beweging tegen de werkloosheid en voor arbeidsduurvermindering kan leiden tot concrete en reële resultaten.

— *De vakbonden zijn blijkbaar — zeker in Italië, maar ook in Frankrijk — niet zo enthousiast: de arbeidsduurvermindering mag geen wettelijke zaak zijn die van bovenuit door hun regering wordt opgelegd, maar moet een onderhandelde zaak zijn tussen vakbonden en werkgevers.*

Karel Gacoms: — Dat lijkt me de kernvraag van het debat vandaag. Deze nieuwe doorbraak naar arbeidsduurvermindering op Europees vlak is er niet gekomen via de vakbonden, via onderhandelingen, maar wel via de politiek. Die doorbraak is echter volgens mij nog zeer broos. De toekomst zal uitwijzen in welke mate de plannen ook worden gerealiseerd. De Belgische vakbeweging probeert vooral om via conventionele onderhandelingen tot

arbeidsduurvermindering te komen. De laatste tijd volgen de verklaringen elkaar op: men heeft het over de vier-dagen-week, de 32 uren week. Er gaat geen vakbondcongres voorbij zonder een motie in die zin. Maar in de dagelijkse syndicale praktijk vinden we daarvan weinig terug. Tijdens de laatste onderhandelingsronde voor het jaar '97 en '98 werden we wel afgeremd door o.a. de loonnorm, maar de stap naar een verdere arbeidsduurvermindering was vrij beperkt. In een aantal ondernemingen wordt de arbeidsduur daarentegen verlengd. Onder druk van de moeilijke economische omstandigheden legt de werkgever in een aantal ondernemingen de eis tot arbeidsduurverlenging terug op tafel en wordt ze ook gerealiseerd. In de metaalsector was de arbeidsduur teruggebracht tot 36,5 en 37 uur, maar nu gaan we terug naar de 38 uur. Het blijft bij de 38 uur omdat er een nationale sectorale conventie is die de 38 uur als een maximum bepaalt, anders zou er een beweging zijn terug naar de 40 uur en meer. Met andere woorden: de arbeidsduur die we nu kennen is zeker niet verworven. Gelukkig zijn er nog een aantal ondernemingen waar we vooruitgang boeken inzake arbeidsduurvermindering, zoals bij Volkswagen. Zij hebben uiteraard een zeer belangrijke symboolfunctie. Toch kunnen we moeilijk zeggen dat we er een belangrijke beweging is voor verdere arbeidsherverdeling. De arbeidsherverdeling die wel gebeurt, is er één naar deeltijds werk.

— *De arbeidsduurvermindering die in Italië en Frankrijk zal doorgevoerd worden, is blijkbaar vooral een politieke beslissing die wordt opgelegd van bovenuit. De syndicale praktijk in de bedrijven zelf gaat soms de tegenovergestelde richting uit. Is dit ook de ervaring in Frankrijk en Italië? En is het realistisch en denkbaar dat Frankrijk en Italië de 35 uur invoeren, zonder dat de rest van Europa volgt.*

Alfonso Gianni: — Ook in Italië bestaat er op het niveau van de ondernemingen een algemene tendens naar een grotere flexibiliteit van de arbeidsduur. Men wenst de mogelijkheid om in bepaalde periodes korter en in andere langer te werken. Zeer zeldzaam zijn de gevallen waarbij

een echte arbeidsduurvermindering samengaat met een grotere flexibiliteit. En in die gevallen was er weinig nieuwe werkgelegenheid; in het beste geval kon men door die maatregelen ontslagen vermijden.

Maar de nieuwe wet kan zich opdringen aan de sociale partners door een krachtige massabeweging. In de industriële sectoren is er een reële dynamiek richting arbeidsduurverlenging. De gemiddelde cijfers voor het laatste jaar tonen een gemiddelde arbeidsduur van 43 tot 43,5 uren per week. Die tendens wordt nog aangemoedigd door de zeer lage loonkost bij overwerk. In Zuid-Italië is het fenomeen niet zo uitgesproken, maar in het Noord-Oosten, in de streek van Venetië, die sterk export-gericht is, werkt men in sommige sectoren gemiddeld 50 uur.

Natuurlijk denk ik dat het best is om de gewenste arbeidsduurvermindering in heel Europa door te voeren, van Portugal tot de Oeral. Maar als de Fransen, de Italianen of de Duitsers van IG-Metall hadden gewacht tot heel Europa zou bewegen, had men nergens resultaat geboekt. Iedereen moet handelen. Anderen kunnen wel het voorbeeld geven, maar het zou verkeerd zijn op anderen te wachten.

Vladimir Niuddu: — In Frankrijk is de arbeidersbeweging gewoon aan initiatieven via de legale en institutioneel-politieke, de wet garandeert er immers het recht op arbeid. De Franse arbeidscode is van legale oorsprong en regelt het minimum voor alle ondernemingen. De CAO's voegen zich in deze arbeidscode. Ze bepalen geen arbeidsvoorwaarden die lager zijn dan wat wordt bepaald in de arbeidscode; deze code is een sokkel die van toepassing is op alle gesalarieerden in Frankrijk. Ik onderstreep dat, want hierin is het Franse sociale recht bijzonder. Ook wanneer er in het verleden een arbeidsduurvermindering werd doorgevoerd, gebeurde dat steeds binnen een legaal kader. Dat was zo in het geval van het verbod op de kinderarbeid, de arbeidsduurvermindering voor volwassenen, de wet op de 40-uren-week, de wet op de 39 uren...

De huidige situatie in Frankrijk is daarom ook zo paradoxaal. Er is momenteel een syndicale

overgevoeligheid tegen de legaal-politieke weg. Het is vandaag moeilijk uit te leggen aan de syndicale wereld waarom het nodig is om een en ander via het wettelijk kader te verbeteren. Dat zorgt voor grote verdeeldheid. Op 11 oktober behaalde de arbeidersklasse een grote overwinning. Maar vandaag is er geen grote syndicale mobilisatie om te garanderen dat die buit ook wordt binnengehaald en een zo breed mogelijk vakbondsfront op te bouwen tegenover het patronaat dat sterk gekant is tegen arbeidsduurvermindering.

Is een toepassing exclusief in Frankrijk, al of niet met Italië mogelijk? Ja en neen. Ja, de kans zich voordeed, en we mochten haar niet laten liggen. Het was beslist politiek opportuun. Had men in Frankrijk die gelegenheid niet aangegrepen, dan was het misschien verloren voor Italië en geheel Europa. Neen, omdat er op internationaal vlak heel wat deregulering plaatsgrijpt, zoals nog maar eens blijkt uit de problemen van de Franse truckers. Een gedeeltelijke overwinning in Europa loopt dan ook het risico zeer snel opzij geschoven te worden, indien ze niet ondersteund wordt door een grotere massabeweging dan vandaag het geval is.

Karel Gacoms: — Naar mijn gevoel zijn de twee politieke beslissingen die in Frankrijk en Italië zijn genomen, nog zeer broos. We moeten ons zeer goed realiseren hoe de wet er gekomen is, in Frankrijk; dat was kort na de vorming van een linkse regering, bang voor het verwijt dat ze haar verkiezingsbeloften niet houdt. Niemand had verwacht dat links de verkiezingen zou winnen. We moeten ermee rekening houden dat een aantal beloftes, die achteraf moeten waar gemaakt, toch op een moeilijkheden stuiten. In het dossier Renault heeft men sterk aanvoeld hoe gevoelig de bevolking was voor het niet houden van beloftes. Ook in Italië kwam het tot een akkoord over de 35 uur op een crisismoment. Die doorbraak in Frankrijk en Italië naar 35 uren week bij wet is wel belangrijk, maar ze is nog niet gerealiseerd. En als er geen Europese ondersteuning komt, konden ze wel eens in moeilijke papieren terecht komen. Het gaat dan om de patronale argumenten rond de loonkost. Als je in Europa vandaag een stap vooruit zet,

stuit je op die argumenten. Natuurlijk is het belangrijk om te zien dat het hier gaat over landen als Italië en Frankrijk, die een grotere dimensie hebben dan België en niet zo afhankelijk zijn van de export. Maar ook het Franse en Italiaanse patronaat schuiven die argumenten in de discussie naar voren. Men zal proberen de beweging naar arbeidsduurvermindering te recupereren op een andere manier, o.m. door een verhoging van de flexibiliteit. We mogen dus de discussie niet laten beperken tot de wettelijke 35 uur of tot Frankrijk en Italië, maar we moeten proberen om ook in de andere Europese landen de beweging op gang te krijgen. Al is dat niet zo gemakkelijk binnen een syndicale beweging die traditioneel terugvalt op conventionele akkoorden.

— (zaal:) *Wat de KMO's betreft, is er in Frankrijk een andere tijdlimiet vastgelegd voor de invoering van de 35-uren-week. De Franse regering maakt dus al een onderscheid tussen de grote en de kleine bedrijven.*

Vladimir Niuddu: — Voor de ondernemingen met meer dan tien werknemers geldt als datum 1 januari 2000. Voor ondernemingen met minder dan tien is de datum vastgelegd op 2002. Dat is momenteel het enige verschil. Het patronaat wil wel de grens opdrijven tot 50 werknemers, wat zou betekenen dat ongeveer 7 miljoen loontrekkers worden uitgesloten van arbeidsduurvermindering.

Karel Gacoms: — We moeten toch misverstanden over de KMO's vermijden. Het is niet omdat de vakbonden niet aanwezig zijn in de KMO's dat er geen conventies kunnen afgesloten worden die ook van toepassing zijn op de KMO's. De keuze om arbeidsduurvermindering in te voeren via conventies kan toelaten om naar de 32 uren week te gaan in kleine en middelgrote ondernemingen. Het invoeren van een wettelijke 35 uren week, heeft tot gevolg dat men een doorbraak krijgt die overal wordt doorgevoerd. Om tot een conventie te komen moet je met werkgevers een akkoord sluiten, en daar slaag je niet in op sectoraal vlak, en zeker niet in die sectoren waar de KMO's sterk zijn vertegenwoordigd. Ik zie geen tegenstelling

tussen de conventionele en de wettelijke arbeidsduurvermindering. De wettelijke arbeidsduurvermindering zoals ze voorgesteld is in Frankrijk en Italië, kan een stimulans zijn om over arbeidsduurvermindering te gaan praten op conventioneel vlak.

— (zaal:) *Een fiscale hervorming op Europees niveau is noodzakelijk. Dat moet samengaan met initiatieven voor arbeidsduurvermindering.*

Karel Gacoms: — We zijn het er over eens, denk ik, dat er op Europees vlak naast een aantal sociale reglementeringen ook fiscale regels moeten komen. Die stappen moeten gezet worden. Maar dat is vandaag niet het onderwerp van het debat. Het gaat nu over hoe we op Europees niveau een wettelijke arbeidsduurvermindering tot 35 uur kunnen realiseren. Dat zou een doorbraak betekenen.

— (zaal:) *Moet men bij de financiering van de sociale zekerheid geen onderscheid maken tussen kapitaalintensieve en arbeidsintensieve ondernemingen?*

Karel Gacoms: — Hier is er een belangrijke aanpassing van de standpunten van de Belgische vakbewegingen. In het kader van de vermindering van de patronale lasten en een alternatieve financiering van de sociale zekerheid zou men eventueel een grotere vermindering zou geven aan die bedrijven waar de arbeidsduur korter is. Daardoor zou men wel een stimulans kunnen naar verdere arbeidsduurvermindering.

— (zaal:) *Ik zou de discussie willen verplaatsen naar de kwestie van de geloofwaardigheid of de mobilisatiekracht die nog uitgaat van de historische eis van arbeidsduurvermindering. Hoe sterk leeft die eis nog aan de basis in Italië en Frankrijk? Want blijkbaar is er een grote mobilisatie nodig om te garanderen dat de wettelijke arbeidsduurvermindering er ook komt. In België is de perceptie van wat precies arbeidsduurvermindering betekent, de laatste jaren geëvolueerd. Die eis heeft vandaag een andere inhoud gegeven dan in de jaren '70. Nu blijkt de eis meer verbonden te worden met*

competitiviteit en flexibilisering. Het lijkt nu meer een kwestie van arbeidsverhoudingen in de ondernemingen. Arbeidsduurvermindering lijkt nu gepaard te gaan met een intensivering van het arbeidsritme, of bij de herstructurering van ondernemingen defensief gebruikt te worden om ontslagen te vermijden of te reduceren. Het beleven van wat arbeidsduurvermindering betekent is veranderd. Dat is van groot belang indien we rond die eis een eenmakende mobilisatiedynamiek op gang willen brengen.

Alfonso Gianni: — Er zijn nog veel meningsverschillen inzake arbeidsduurvermindering; hier valt nog veel werk te leveren. Maar arbeidsduurvermindering is hoedanook zowel een belangrijk instrument in de mobilisering, als het belangrijkste instrument om meer werkgelegenheid te scheppen. Het aantal nieuwe jobs hangt af van de snelheid waarmee de arbeidsduurvermindering wordt ingevoerd, maar ook van de mate van veralgemening ervan. Experts van het Italiaanse ministerie van economische zaken verwachten dat een arbeidsduurvermindering van 5 uur op heel korte tijd voor 900.000 nieuwe jobs kan zorgen. En dit cijfer houdt geen rekening met de KMO's, noch met de stimulans langs de andere zijde die een dergelijke maatregel zou veroorzaken.

— Maar hoe kan die arbeidsduurvermindering worden gerealiseerd als de vakbonden zelf niet enthousiast reageren?

Alfonso Gianni: — Het is mogelijk om de vakbonden en de werklozen in beweging te brengen, want door een substantiële arbeidsduurvermindering kan het aantal werklozen op korte termijn met een derde verminderen. En indien de arbeidsduurvermindering gepaard gaat met een campagne van de vakbeweging tegen een intensivering van het arbeidsritme en een verhoging van de flexibiliteit kan het aantal nieuwe jobs nog meer stijgen. Bovendien zal de arbeidsduurvermindering de kans geven om de relatie tussen werk en vrije tijd te herzien.

Vladimir Niuddu: — Een mobilisatie is nodig.

De mobilisatie heeft een crisis in de Franse politieke apparaten veroorzaakt waardoor het mogelijk werd de eis van arbeidsduurvermindering naar voren te schuiven. Men moet zeker niet het wettelijk kader van deze eis overschatten. Er zijn veel historische extreem duidelijke voorbeelden die aantonen dat zelfs wanneer er een wet is, men toch niet een toepassing ervan had. Nemen we een voorbeeld. Na de economische crisis van 1929 heeft men in 1932 in de Verenigde Staten een revolutionaire wet om de arbeidsduur te verminderen tot 32 uur voorgesteld. Deze wet werd door de Amerikaanse senaat in 1933 aanvaard. Maar deze wet steunde niet op een massamobilisatie. De wet werd dan ook nooit toegepast. Het grote probleem waarvoor we nu staan, is dan ook of we in staat zijn een mobilisatie te organiseren die verder gaat dan nu. Tot vandaag is de eis van een arbeidsduurvermindering een initiatief geweest van kleinere sectoren, van werklozenorganisaties... Een verdere stap in de mobilisatie is nodig. De vakbondsorganisaties moeten scherp toezien op de toepassing van de akkoorden. In vele sectoren, zoals de metaal, zal dit moeilijk zijn omdat men er vele overuren klopt. Het is ook nodig om op Europees vlak een wettelijk kader in te stellen. Daarom verwacht ik veel van de internationale conferentie in Milaan.

— (zaal:) Misschien heeft de mobilisering in Italië een sneeuwbal effect op de rest van Europa. Arbeidsduurvermindering heeft alleen zin als ze ook zorgt voor een kwaliteitsverbetering. Maar hoe wil men in Italië mobiliseren?

Alfonso Gianni: — Ik zie drie voorwaarden om een massabeweging op gang te krijgen. 1. De werklozen moeten we stimuleren om "comités voor werk" op te richten die zowel op de politiek als op de vakbeweging druk uitoefenen. 2. Door te benadrukken dat arbeidsduurvermindering kan zorgen voor een verbetering van de arbeidsvoorwaarden, als men zich verzet tegen intensivering van de arbeid en toenemende flexibilisering, kunnen de werkenden gemobiliseerd worden. 3. Verder zijn er de jongeren, de vrouwen en eigenlijk iedereen die belang heeft bij een herziening van de verhouding

tussen werk en vrije tijd... Om deze beweging op te bouwen en te verbreden hebben we drie jaar de tijd — de maatregel wordt immers van kracht in 2001. Bovendien moet er terzelfdertijd gewerkt worden aan de uitbouw van de beweging op Europese schaal; en dat is bezig, denken we maar aan de betoging in Luxemburg.

Maar het is ook nodig om de arbeidsduurvermindering te koppelen aan maatregelen op fiscaal vlak. Zo is het technisch mogelijk om de arbeidsintensieve bedrijven minder te belasten. En bovendien moet de strijd tegen de belastingontduiking worden opgevoerd: volgens internationale cijfers gaat het in landen als Frankrijk, België en Duitsland om 5 procent van het BBP, in Italië zou er sprake zijn van 12 procent... Een oplossing hiervoor zou de helft van de kosten van de arbeidsduurvermindering kunnen opvangen.

Karel Gacoms: — Binnen de vakbonden bestaat er heel wat verzet tegen arbeidsduurvermindering bij wet. Ikzelf zou bijvoorbeeld vier maanden geleden nooit hebben voorgesteld om in België de arbeidsduur te verminderen naar 35 uur. Als ik er vandaag een aanhanger voor ben, is dat omdat we ervoor een doorbraak gekend hebben in Frankrijk en Italië. Je moet de vakbeweging de tijd geven om te reageren. Een vakbeweging reageert niet op 14 dagen. We zullen zien in welke mate dit onderwerp wordt behandeld op de aanstaande ABVV-congressen. Persoonlijk ben ik vrij optimistisch en denk ik dat de vakbeweging, of toch het ABVV, de piste van de wettelijke invoering van de 35 uur niet zal verwerpen. Anderzijds vraag ik toch een beetje begrip. Syndicalisten doen het liever zelf. Het is natuurlijk mooier als je zelf de 35 uren kunt onderhandelen dan dat je het laat doen door de politiek. Een eerste reactie van syndicalisten is dan ook: we gaan het met onze eigen kracht proberen zelf te doen. Als we het zelf niet kunnen realiseren, dan kan men eventueel beroep doen op de politiek. Waarschijnlijk zijn er ook wel een aantal syndicale krachten die het de politieke wereld in België niet willen moeilijk maken: we gaan Louis Tobback laten zeggen, er kan alleen 35 uur in België komen als het in geheel Europa wordt ingevoerd. Men moet de vakbeweging de

tijd geven om op de nieuwe situatie te reageren. Waarom is er zo weinig enthousiasme bij de werknemers rond de arbeidsduurvermindering? Sommige mensen wijten dat aan het feit dat de arbeidsduurvermindering wordt ingevoerd samen met de flexibiliteit, met verhoging van het arbeidsritme, enzovoort. Dat zijn allemaal argumenten die meespelen, maar volgens mij is het hoofdargument. Er is maar een beperkt enthousiasme, omdat de arbeidsduurvermindering niet veralgemeend is. Men vraagt de arbeidsduurvermindering als solidariteit van een beperkte groep van de bevolking. Andere groepen blijven gewoon 40 uur, 60 uur, 70 uur per week werken. Als je van de arbeidsduurvermindering een populair thema wil maken, dan moet je het gelijkheidsbeginsel huldigen en de solidariteit van iedereen in te brengen. Als men dat niet doet, dan gaan er inderdaad arbeiders zijn die zeggen dat ze tegen de arbeidsduurvermindering zijn omdat dat flexibiliteit meebrengt, maar wat ze in feite bedoelen, is dat ze liever loonsverhoging krijgen dan arbeidsduurvermindering, zoals andere lagen van de bevolking die zich alleen maar aan het verrijken zijn en die ook niet solidair zijn met de werklozen. Men moet altijd oppassen met uitspraken van arbeiders. Men moet altijd zien wat er in feite achter zit.

Het is, ten slotte, inderdaad moeilijker als arbeiders in andere situaties zitten om de gemeenschappelijke strijd te voeren. Maar dat is nu steeds de uitdaging geweest van de arbeidersbeweging. Men heeft nooit een identieke situatie voor de werknemers in één of ander land gehad. De arbeidersbeweging moet dan ook in staat zijn om gemeenschappelijke eisen te formuleren.

— *Tot slot wil ik toch vragen aan de hier aanwezige Georges Debunne, die jarenlang aan het hoofd stond van de socialistische vakbond en mee aan de kar heeft getrokken van de eis voor arbeidsduurvermindering, hoe hij tegen deze discussie aankijkt.*

Georges Debunne: — Wat de arbeidsduurvermindering betreft heeft men op Europees niveau slechts één mogelijkheid, die volgens mij bovendien quasi onrealiseerbaar is. Men heeft

momenteel niet de mogelijkheid om een Europese wet over de 35 uur te maken, omdat verschillende regeringen dit juist proberen tegen te houden. Wat de thema's werkgelegenheid, sociale zekerheid en fiscaliteit betreft, moet men de geëiste unanimititeit van de ministerraad laten vallen. Men zou dus moeten beslissen met gekwalificeerde meerderheid. Dat is de enige weg om een Europese richtlijn te bekomen. Spijtig genoeg heeft het Verdrag van Amsterdam dat niet gewijzigd. In het werkgelegenheidshoofdstuk staan wel aanbevelingen, maar voor een wet over arbeidsduurvermindering is nog steeds unanimititeit van de ministerraad vereist. Op politiek vlak blijft dus de blokkage bestaan. De nationale vakbewegingen moeten dus de strijd voeren met hun regeringen om deze maatregelen te wijzigen om toe te laten dat men met gekwalificeerde meerderheden rond werkgelegenheid, sociale zekerheid en fiscaliteit kan beslissen. Voor de eenheidsmarkt en de eenheidsmunt heeft men die unanimititeit wel opgeheven. Het Verdrag moet dus gewijzigd worden. Dat staat op het spel voor de Europese parlementsverkiezingen van '99.

Als socialistisch — en niet sociaal-democratisch — syndicalist meen ik dat er maar twee middelen zijn om het doel te bereiken: de wet, waarvan ik de moeilijkheid heb aangeduid, en de collectieve overeenkomst. Wat de Europese collectieve overeenkomst heb ik als voorzitter van het Europees Vakbondsvereniging op 31 juni '95 de sociale dialoog gestart met de toenmalige commissievoorzitter Jacques Delors. Ik moet spijtig genoeg vaststellen dat die sociale dialoog tot zo goed als geen resultaten heeft geleid. Men moet dus niet verwachten dat het in Luxemburg tot een akkoord met het patronaat komt rond arbeidsduurvermindering. Dat is uitgesloten.

Alles wat arbeidsduurvermindering betreft, werd door het patronaat opzij geschoven op de voorbereidende vergadering van 13 november. Ook binnen het EVV hoor ik hetzelfde als wat ik hier hoor. Er bestaan daar partizanen die uitsluitend voor de collectieve overeenkomst zijn. Dat is het geval voor de Scandinaviërs, de Duitsers, de Britten en de Nederlanders. Het betreft dus een grote groep organisaties die uitsluitend voor de collectieve overeenkomst zijn. De eis voor een gekwalificeerde meerderheidsbeslissing in de Europese ministerraad werd door hen tegengewerkt... Maar die strijd hebben we gelukkig gewonnen: in de resolutie van het EVV hebben we het standpunt ingenomen voor de gekwalificeerde meerderheid en het medebeslissingsrecht van het Europese parlement. Dat zijn de twee politieke hervormingen die gedurende de komende twee, drie jaren noodzakelijk zijn, indien we sociale objectieven, en meer bepaald de arbeidsduurvermindering, willen realiseren. En ik begrijp de houding van de vakbonden niet goed. Persoonlijk heb ik steeds in België, wanneer het de grote kwesties betrof, tripartite onderhandelingen — vakbond, patronaat, regering — gewild. Ik wou dat de regering erbij betrokken werd, omdat binnen de krachtsverhoudingen de politiek haar verantwoordelijkheid moet nemen. We staan vlak voor 1999 en de invoering van de Euro. Indien het Europees Parlement er niet in slaagt om inzake het sociaal-economisch beleid op het Europees niveau de unanimitétsregel te doorbreken, dan staan we voor grote problemen. Het is nodig om de strijd te openen.

*(transcriptie en redactie Guy Quintelier
eindredactie Robert Crivit)*

